

Österlånggatan - Lilla Tvärgatan

Detta blir en fortsättning av lördagens blogginlägg. Trots möjligheter att bygga större hus blev de tidiga stenhusen små i Borås. I kvarteret Ajax som nu heter Agamemnon vid korsningen Österlånggatan och Lilla Tvärgatan hade fabrikören C G Rydin ett hus från 1830. Omkring år 1890 byggde han till huset och då fick det detta utseende och bilden är troligen från år 1900. Huset byggdes med Rydins patenterade stöphusteknik, genom att blanda kalkbruk och sten göts i träformar. Behovet av nya bostäder i Sverige snabbt växande var alltså stort och för att möta den utvecklingen fastställdes år 1874 en ny byggnadsstadga för rikets städer gav nya förutsättningar för kvartersbildning, tomtbildning och brandskydd. Med dessa bestämmelser som till grund tillkommen ny byggnadsordning för Borås som började gälla år 1875. Stenhus fick nu byggas i hela fyra våningar och runt Stora Torget fick man, efter en revidering av bestämmelserna år 1889 endast uppföra hus i sten. Nya trähus accepterades alltså inte runt Stora Torget, vilket tydligt markerade att Borås hade ambitioner att bli en storstad.

Foto Ingemar Jaselius

Här har vi en bild som Ingemar Jaselius har fotograferat år 1966 och Konstsilke med sin två stora skorstenar har tillkommit. Trots de möjligheter som 1875-års bestämmelser gav utnyttjades den tillåtna hushöjden inte maximalt till en början. De stenhus som uppfördes i Borås under 1880-talets början blev istället relativt låga och de dominerade inte stadsbilden på det sätt som de nya stenstadshusen senare kom att göra under främst 1890-talet. I form och skala kan man säga att de tidiga stenhusen snarare hade ett släktskap med den lilla trästaden Borås. Det skulle dröja fram till år 1886 innan något riktigt stort stenstadshus byggdes i Borås. Det var det så kallade Slottet på Sparregatan som då inledde en ny epok i stadens bebyggelsehistoria.

Foto Glenn Murberg 20160915

Numera är stadsbilden förändrad och denna bild fotograferade jag den 15 september 2016. Stenstadshusen i Borås var, undantaget Slottet inte renodlade bostadshus utan hade även de andra funktioner som kompletterade lägenheterna. Det handlade om butiker i bottenvåningen och vanligtvis även kontorslokaler i något våningsplan. Runt Stora Torget blev Hantverksföreningens hus i kvarteret Jason som numera är kvarter Midas det första exemplet på ett påkostat stenstadshus. Det uppfördes år 1888 av slaktare J P Pettersson för egen räkning och innehöll ett fåtal stora lägenheter samt lokaler för uthyrning. Det följdes sju år senare av direktör Viktor Rydins hus i samma kvarter som även det innehöll ett litet antal stora lägenheter i kombination med butiker och kontor. Tillsammans med ett fåtal andra hus från tiden blev de här två tidiga exemplaren på stenstadshus viktiga för utvecklingen och spridningen av nya arkitektoniska ideal i en landsortsstad som Borås och ge bidrag till att skapa en helt ny stadsbild i stadens centrala delar.